

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
ōṃ namō bhagavatē vāsudēvāya

śrīmadbhāgavatamāhātmyam
॥ *dvitīyō'dhyāyaḥ* ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
ōṃ namō bhagavatē vāsudēvāya
śrīmadbhāgavatamāhātmyam
॥ dvitīyō'dhyāyaḥ ॥

nārada uvāca

vṛthā khēdayasē bālē ahō cintāturā katham |

śrīkṛṣṇacaraṇāmbhōjaṃ smara duḥkhaṃ gamiṣyati || 2.1 ||

draupadī ca paritrātā yēna kauravakaśmalāt |

pālitā gōpasundaryaḥ sa kṛṣṇaḥ kvāpi nō gataḥ || 2.2 ||

tvam tu bhaktiḥ priyā tasya satataṃ prāṇatō'dhikā |

tvayā'hūtastu bhagavān yāti nīcagṛhēṣvapi || 2.3 ||

satyāditiyugē bōdhavairāgyau muktisādhakau |

kalau tu kēvalā bhaktirbrahmasāyujyakāriṇī || 2.4 ||

iti niścitya cidrūpaḥ sadrūpāṃ tvāṃ sasarja ha |

paramānandacinmūrtiḥ sundarīṃ kṛṣṇavallabhām || 2.5 ||

baddhvāñjaliṃ tvayā pṛṣṭam kiṃ karōmīti caikadā |

tvāṃ tadā'jñāpayatkṛṣṇō madbhaktān pōṣayēti ca || 2.6 ||

aṅgīkṛtam tvayā tadvai prasannō'bhūddharistadā |

muktiṃ dāsīm dadau tubhyaṃ jñānavairāgyakāvimau || 2.7 ||

pōṣaṇaṃ svēna rūpēṇa vaikuṅṭhē tvam karōṣi ca |
bhūmau bhaktavipōṣāya chāyārūpaṃ tvayā kṛtam || 2.8 ||

muktiṃ jñānaṃ viraktiṃ ca saha kṛtvā gatā bhuvi |
kṛtādidvāparasyāntaṃ mahānandēna saṃsthitā || 2.9 ||

kalau muktiḥ kṣayaṃ prāptā pākhaṇḍāmayapīḍitā |
tvadājñayā gatā śīghraṃ vaikuṅṭhaṃ punarēva sā || 2.10 ||

smṛtā tvayāpi cātraiva muktirāyāti yāti ca |
putrīkṛtya tvayēmau ca pārśvē svasyaiva rakṣitau || 2.11 ||

upēkṣātaḥ kalau mandau vṛddhau jātau sutau tava |
tathāpi cintāṃ muñca tvamupāyaṃ cintayāmyaham || 2.12 ||

kalinā sadṛśaḥ kō'pi yugō nāsti varānanē |
tasmīṃstvam sthāpayiṣyāmi gēhē gēhē janē janē || 2.13 ||

anyadharmāṃstiraskṛtya puraskṛtya mahōtsavān |
tadā nāhaṃ harērdāsō lōkē tvam na pravartayē || 2.14 ||

tvadanvitāśca yē jīvā bhaviṣyanti kalāviha |
pāpinō'pi gamiṣyanti nirbhayaṃ kṛṣṇamandiram || 2.15 ||

yēṣāṃ cittē vasēdbhaktiḥ sarvadā prēmarūpiṇī |
na tē paśyanti kīnāśaṃ svapnē'pyamalamūrtayaḥ || 2.16 ||

na prētō na piśācō vā rākṣasō vāsurō'pi vā |
bhaktiyuktamanaskānāṃ sparśanē na prabhurbhavēt || 2.17 ||

na tapōbhirna vēdaiśca na jñānēnāpi karmaṇā |
harirhi sādhyatē bhaktyā pramāṇaṃ tatra gōpikāḥ || 2.18 ||

nṛṇāṃ janmasahasrēṇa bhaktau prītirhi jāyatē |
kalau bhaktiḥ kalau bhaktirbhaktyā kṛṣṇaḥ puraḥ sthitaḥ || 2.19 ||

bhaktidrōhakarā yē ca tē sīdanti jagattrayē |
durvāsā duḥkhamāpannaḥ purā bhaktavinindakaḥ || 2.20 ||

alaṃ vratairalaṃ tīrthairalaṃ yōgairalaṃ makhaiḥ |
alaṃ jñānakathālāpairbhaktirēkaiva muktidā || 2.21 ||

sūta uvāca
iti nāradanirṇītaṃ svamāhātmyaṃ niśamya sā |
sarvāṅgapuṣṭisaṃyuktā nāradaṃ vākyamabravīt || 2.22 ||

bhaktiruvāca
ahō nārada dhanyō'si prītistē mayi niścalā |
na kadācidvimuñcāmi cittē sthāsyāmi sarvadā || 2.23 ||

kṛpālunā tvayā sādho madbādhā dhvaṃsitā kṣaṇāt |
putrayōścētanā nāsti tatō bōdhaya bōdhaya || 2.24 ||

sūta uvāca
tasyā vacaḥ samākarṇya kārūṇyaṃ nāradō gataḥ |
tayōrbōdhanamārēbhē karāgrēṇa vimardayan || 2.25 ||

mukhaṃ saṃyōjya karṇāntē śabdamucaiḥ samuccaran |
jñāna prabudhyatāṃ śīghraṃ rē vairāgya prabudhyatām || 2.26 ||

vēdavēdāntaghōṣaiśca gītāpāṭhairmuhurmuhuḥ |
bōdhyamānau tadā tēna kathañciccōtthitau balāt || 2.27 ||

nētrairanaivalōkantau jṛmbhantau sālasāvubhau |
bakavatpalitau prāyaḥ śuṣkakāṣṭhasamāṅgakau || 2.28 ||

kṣutkṣāmau tau nirīkṣyaiva punaḥ svāpaparāyaṇau |
ṛṣīścintāparō jātaḥ kiṃ vidhēyaṃ mayēti ca || 2.29 ||

ahō nidrā kathaṃ yāti vṛddhatvaṃ ca mahattaram |
cintayanniti gōvindaṃ smārayāmāsa bhārgava || 2.30 ||

vyōmavāṇī tadaivābhūnmā ṛṣē khidyatāmiti |
udyamaḥ saphalastē'yaṃ bhaviṣyati na saṃśayaḥ || 2.31 ||

ētadarthaṃ tu satkarma surarṣē tvaṃ samācara |
tattē karmābhidhāsyanti sādhaveḥ sādhubhūṣaṇāḥ || 2.32 ||

satkarmaṇi kṛtē tasmin sanidrā vṛddhatānayoḥ |
gamiṣyati kṣaṇādbhaktiḥ sarvataḥ prasariṣyati || 2.33 ||

ityākāśavacaḥ spaṣṭaṃ tatsarvairapi viśrutam |
nāradō vismayaṃ lēbhē nēdaṃ jñātamiti bruvan || 2.34 ||

nārada uvāca
anayā'kāśavāṇyāpi gōpyatvēna nirūpitam |
kiṃ vā tatsādhanam kāryaṃ yēna kāryaṃ bhavēttayoḥ || 2.35 ||

kva bhaviṣyanti santastē kathaṃ dāsyanti sādhanam |
mayātra kiṃ prakartavyaṃ yaduktaṃ vyōmabhāṣayā || 2.36 ||

sūta uvāca
tatra dvāvapi saṃsthāpya nirgatō nāradō muniḥ |
tīrthaṃ tīrthaṃ viniṣkrāmya pṛcchanmārgē munīśvarān || 2.37 ||

vṛttāntaḥ śrūyatē sarvaiḥ kiñcinniścītya nōcyatē |
 asādhyam kēcana prōcurdurjñēyamiti cāparē |
 mūkībhūtāstathānyē tu kiyantastu palāyitāḥ || 2.38 ||

hāhākārō mahānāsīttrailōkyē vismayāvahaḥ |
 vēdavēdāntaghōṣaiśca gītāpāṭhairvibōdhitam || 2.39 ||

bhaktijñānavirāgāṇām nōdatiṣṭhattribhaktikam yadā |
 upāyō nāparō'stīti karṇē karṇē'japañjanāḥ || 2.40 ||

yōginā nāradēnāpi svayam na jñāyatē tu yat |
 tatkatham śakyatē vaktumitarairiha mānuṣaiḥ || 2.41 ||

ēvamṛṣigaṇaiḥ prṣṭairnirṇyōktaḥ durāsadam || 2.42 ||

tataścintāturassō'tha badarīvanamāgataḥ |
 tapaścarāmi cātrēti tadartham kṛtaniścayaḥ || 2.43 ||

tāvaddadarśa purataḥ sanakādīnmunīśvarān |
 kōṭisūryasamābhāsānuvāca munisattamaḥ || 2.44 ||

nārada uvāca
 idānīm bhūribhāgyēna bhavadbhiḥ saṅgamō'bhavat |
 kumārā brūvatām śīghram kṛpām kṛtvā mamōpari || 2.45 ||

bhavantō yōginaḥ sarvē buddhimantō bahuśrutāḥ |
 pañcahāyanasaṃyuktāḥ pūrvēṣāmapī pūrvajāḥ || 2.46 ||

sadā vaikuṇṭhanīlayā harikīrtanatatparāḥ |
 līlāmṛtarasōnmattāḥ kathāmātraikajīvinaḥ || 2.47 ||

hariḥ śaraṇamēvaṃ hi nityaṃ yēśāṃ mukhē vacaḥ |
ataḥ kālasamādiṣṭā jarā yuṣmāṇṇa bādhatē || 2.48 ||

yēśāṃ bhrūbhaṅgamātrēṇa dvārapālau harēḥ purā |
bhūmau nipatitau sadyō yatkrpātaḥ puraṃ gatau || 2.49 ||

ahō bhāgyasya yōgēna darśanaṃ bhavatāmiha |
anugrahastu kartavyō mayi dīnē dayāparaiḥ || 2.50 ||

aśarīragirōktaṃ yattatkiṃ sādhanamucyatām |
anuṣṭhēyaṃ kathaṃ tāvatprabruvantu savistaram || 2.51 ||

bhaktijñānavirāgāṅṇāṃ sukhamutpadyatē katham |
sthāpanaṃ sarvavarṇēṣu prēmapūrvam prayatnataḥ || 2.52 ||

kumārā ūcuḥ
mā cintāṃ kuru dēvarṣē harṣaṃ cittē samāvaha |
upāyaḥ sukhasādhyō'tra vartatē pūrva ēva hi || 2.53 ||

ahō nārada dhanyō'si viraktānāṃ śirōmaṇiḥ |
sadā śrīkṛṣṇadāsānāmagraṇīryōgabhāskaraḥ || 2.54 ||

tvayi citraṃ na mantavyaṃ bhaktyarthamanuvartini |
ghaṭatē kṛṣṇadāsasya bhaktēḥ saṃsthāpanā sadā || 2.55 ||

ṛṣibhirbahavō lōkē panthānaḥ prakatīkṛtāḥ |
śramasādhyāśca tē sarvē prāyaḥ svargaphalapradāḥ || 2.56 ||

vaikuṇṭhasādhakaḥ panthā sa tu gōpyō hi vartatē |
tasyōpadēṣṭā puruṣaḥ prāyō bhāgyēna labhyatē || 2.57 ||

satkarma tava nirdiṣṭaṃ vyōmavācā tu yatpurā |
taducyatē śrṇuṣvādya sthiracittaḥ prasannadhīḥ || 2.58 ||

dravyayajñāstapōyajñā yōgayajñāstathāparē |
svādhyāyajñānayajñāśca tē tu karmavisūcakāḥ || 2.59 ||

satkarmasūcakō nūnaṃ jñānayajñāḥ smṛtō budhaiḥ |
śrīmadbhāgavatālāpaḥ sa tu gītaḥ śukādibhiḥ || 2.60 ||

bhaktijñānavirāgāṇāṃ tadghōṣeṇa balaṃ mahat |
vrajiṣyati dvayōḥ kaṣṭaṃ sukhaṃ bhaktērbhaviṣyati || 2.61 ||

pralayaṃ hi gamiṣyanti śrīmadbhāgavatadhvanēḥ |
kalērdōṣā imē sarvē siṃhaśabdādvṛkā iva || 2.62 ||

jñānavairāgyasaṃyuktā bhaktiḥ prēmaraśāvahā |
pratigēhaṃ pratijanaṃ tataḥ krīḍāṃ kariṣyati || 2.63 ||

nārada uvāca
vēdavēdāntaghōṣaiśca gītāpāṭhaiḥ prabōdhitam |
bhaktijñānavirāgāṇāṃ nōdatiṣṭhattribikaṃ yadā || 2.64 ||

śrīmadbhāgavatālāpāttatkathaṃ bōdhamēṣyati |
tatkathāsu tu vēdārthaḥ ślōkē ślōkē padē padē || 2.65 ||

chindantu saṃśayaṃ hyēnaṃ bhavantō'mōghadarśanāḥ |
vilambō nātra kartavyaḥ śaraṇāgatavatsalāḥ || 2.66 ||

kumārā ūcuḥ
vēdōpaniṣadāṃ sārājjātā bhāgavatī kathā |
atyuttamā tatō bhāti pṛthagbhūtā phalākṛtiḥ || 2.67 ||

āmūlāgraṃ rasastiṣṭhannāstē na svādyatē yathā |
sa bhūyaḥ sampr̥thagbhūtaḥ phalē viśvamanōharaḥ || 2.68 ||

yathā dugdhē sthitaṃ sarpirna svādāyōpakalpatē |
pr̥thagbhūtaṃ hi tadgavyaṃ dēvānāṃ rasavardhanam || 2.69 ||

ikṣūṇāmapī madhyāntaṃ śarkarā vyāpya tiṣṭhati |
pr̥thagbhūtā ca sā miṣṭā tathā bhāgavatī kathā || 2.70 ||

idaṃ bhāgavataṃ nāma purāṇaṃ brahmasammitam |
bhaktijñānavirāgāṇāṃ sthāpanāya prakāśitam || 2.71 ||

vēdāntavēdasusnātē gītāyā api kartari |
paritāpavati vyāsē muhyatyajñānasāgarē || 2.72 ||

tadā tvayā purā prōktaṃ catuḥślōkasamanvitam |
tadīyaśravaṇātsadyō nirbādhō bādarāyaṇaḥ || 2.73 ||

tatra tē vismayaḥ kēna yataḥ praśnakarō bhavān |
śrīmadbhāgavataṃ śrāvyaṃ śōkaduḥkhavināśanam || 2.74 ||

nārada uvāca
yaddarśanaṃ ca vinihantyaśubhāni sadyaḥ
śrēyastanōti bhavaduḥkhadavārditānām |
niḥśēṣasēṣamukhagītakathaikapānāḥ
prēmaprakāśakṛtayē śaraṇaṃ gatō'smi || 2.75 ||

bhāgyōdayēna bahujanmasamarjitēna
satsaṅgamaṃ ca labhatē puruṣō yadā vai |
ajñānahētukṛtamōhamadāndhakāra -
nāśaṃ vidhāya hi tadōdayatē vivēkaḥ || 2.76 ||

॥ *iti śrīpadmapurāṇē uttarakhaṇḍē śrīmadbhāgavatamāhātmyē*
kumāranāradasaṃvādō nāma dvitīyō'dhyāyaḥ ॥